

قرآن مجيد جو تعارف

1

سکيا جي حاصلات

- ❖ (قرآن مجيد ۽ سنت جي روشنيءَ ۾):
- ❖ قرآن مجيد جي تعريف ۽ اصطلاحي مفهوم ڄاڻي پڙهائي سگهندا.
- ❖ قرآن مجيد جا چونڊ نالا، معنیٰ ۽ وضاحت سان سمجهي پڙهائي سگهندا.
- ❖ قرآن مجيد جي تعليم ۽ ان جا اثر سمجهي بيان ڪري سگهندا.
- ❖ قرآن مجيد جي معجزن کي جديد سائنس جي روشنيءَ ۾ سمجهي بيان ڪري سگهندا.

قرآن جي وصف: لفظ قرآن 'قُرْأَ' مان ورتل آهي، جنهن جي معنیٰ 'پڙهڻ' آهي، ان لحاظ کان قرآن جي لفظي معنیٰ آهي 'پڙهڻ' يا 'اهو ڪتاب جيڪو وري وري پڙهيو وڃي'. اصطلاح ۾ ڪلام پاڪ جا عربي لفظ جيڪي پنهنجي حقيقي مفهوم سميت الله تعالیٰ طرفان حضرت جبرائيل عليه السلام ذريعي حضرت مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ حَاتَمَ النَّبِيِّينَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ وَاصْحَابِهِ وَسَلَّمَ (حضرت محمد الله تعالیٰ جو رسول، آخري نبي آهي، سندن ۽ سندن آل ۽ اصحاب سڳورن رضي الله عنهم اجمعين جي مٿان الله تعالیٰ جي رحمت ۽ سلامتي هجي)، تي نازل ٿيا ۽ مصحف ۾ محفوظ ڪيا ويا اهي 'قرآن' سڏجن ٿا.

قرآن مجيد ۾ سموري انسانيت جي فلاح ۽ پلائيءَ جي رهنمائيءَ لاءِ مڪمل هدايت موجود آهي. جيڪو انسانن جي عقيدن، عبادتن، معاشرت، اخلاقيات، معاملات توڙي سياست بابت اصول ۽ احڪام سيڪاري ٿو. جيڪو اڳين سڀني الهامي ڪتابن جو نت ۽ خاتمو آهي ۽ قرآن مجيد ئي قيامت تائين انساني هدايت جو آخري دستور آهي.

قرآن مجيد جا چونڊ نالا ۽ انهن جو مفهوم: قرآن مجيد جو ذاتي نالو 'القرآن' آهي. ان کان سواءِ سندس جيڪي صفاتي نالا مشهور آهن تن مان ڪجهه هيٺ ڏنل آهن:

- **الكتاب (خاص ڪتاب):** قرآن مجيد جيئن ته اهم بنيادي شين تي مشتمل آهي. جهڙوڪ: اڳين قومن جا واقعا، عبرت ۽ نصيحت پرياقصا ۽ شرعي احڪام وغيره.
 - **القرآن (بار بار پڙهندڙ):** 'القرآن' قرآن مجيد جو ذاتي نالو آهي جنهن جي معنيٰ 'بار بار پڙهيو ويندڙ ڪتاب' آهي.
 - **الفرقان (فرق ڪندڙ):** قرآن مجيد حق ۽ باطل، مسلمان، ڪافر ۽ منافق جو فرق بيان ڪري ٿو.
 - **الذڪر (نصيحت):** قرآن مجيد نصيحت ۽ خيرخواهي سان گڏوگڏ الله تعاليٰ جي عذاب کان ديچاريندڙ ڪتاب آهي.
 - **التنزيل (نازل ڪيل):** جيئن ته قرآن مجيد حضرت جبرائيل عليه السلام ذريعي مرحلي وار نازل ٿيو، تنهنڪري ان کي 'تنزيل' چيو وڃي ٿو.
 - **النور (روشني):** قرآن مجيد گمراهي ۽ ڀڳڻ، هدايت تلاش ڪندڙ ماڻهن کي روشني ڏئي سنئين وات لائي ٿو ۽ گڏوگڏ حق ۽ سچ تي روشني وجهي ٿو.
 - **الشفاء (چڱ پلائي ڏيندڙ):** قرآن مجيد جسماني توڙي سڀني روحاني بيمارين جهڙوڪ: ڪفر، نفاق، جهالت، حسد لاءِ شفاء آهي.
 - **التذڪرة (يادگير و ڏياريندڙ):** قرآن مجيد نيڪ ۽ برن ماڻهن جي انجام جا قصا ٻڌائي ٿو ۽ جنت جون نعمتون ۽ جهنم جا عذاب ياد ڏياري ٿو.
 - **العلم (ڄاڻ ڏيندڙ):** قرآن مجيد علم ۽ معرفت جو خزانو آهي.
 - **البيان (وضاحت ڪندڙ):** قرآن مجيد هر دنياوي ۽ اخروي معاملات بابت وضاحت ڪري ٿو.
- قرآن مجيد جي تعليمات ۽ ان جا اثرات:** قرآن مجيد جي تعليمات کي پنجن عنوانن ۾ ورهايو آهي. جيڪي هن ريت آهن: 1. احڪام، 2. اسلام مخالف گروهن (يهودي، نصاريٰ، صابي، ۽ مشرڪ) جا اسلام جي عقائد ۽ احڪام متعلق اعتراض ۽ انهن جا جواب، 3. الله تعاليٰ جي نعمتن جو بيان، 4. اڳين قومن جي روين ۽ انهن جي انجامن جو بيان، 5. موت ۽ ان کان بعد جي حالات جو بيان.
- انهن ۾ احڪام وارو عنوان بنيادي ۽ اهم موضوع آهي، جيڪو سنڌو سنئون انساني رهڻي ڪهڻي سان تعلق رکي ٿو. حلال، حرام، جائز، ناجائز، فرض ۽ واجب اهي سڀ احڪام ۾ شمار ٿين ٿا جيڪي انسان کان ٿيندڙ عملن، عقيدن، عبادتن، معاملن، رهڻي ڪهڻي ۽

اخلاقيات وغيره تي شامل آهن. قرآن مجيد جي تعليمات انهن موضوعن بابت ئي انسان جي رهنمائي ڪري ٿي.

قرآن مجيد جي تعليمات جو عملي مظاهرو ان جي نزول وقت ئي ظاهر ٿيو جو تمام ٿورڙي عرصي ۾ اتان جو سماج قرآني تعليم جي بدولت جهالت، ظلم، بدامني، بداعتقادي توڙي بي مروتِي جي ڏهڻ مان آجوتِي سماجي انصاف، امن ۽ سڪون، سچائي، ايمان ڌاري ۽ ماڻهپي جي منزل تائين رسيو. بئن جي اڳيان جهڪڻ وارا الله وحده لا شريك له جا مڃيندڙ بڻجي ويا ۽ انسانيت جا دشمن، سچڻ ۽ خير خواه بڻجي پيا. سماج کي ستائڻ وارا ماڻهو، ضرورتمندن کي سڏي ساڻن مهربانيون ڪرڻ لڳا، جڏهن ته گمراهي جي اونداهين ۾ پٽڪيل ماڻهو قرآن مجيد جي تعليمات مان فائدا حاصل ڪري ٻين جا رهبر بڻجي ويا.

قرآن مجيد انسان جي مڪمل رهنمائي ڪري ٿو. قرآن مجيد جي مطابق زندگي گذارڻ سان انسان ذات ۽ سماج مٿان هيٺئين ريت قرآني تعليمات پنهنجا اثرات وجهي ٿي:

- مضبوط عقيدتي رڪن ۽ لازم ٿيل عبادتن جي پابنديءَ سان انسان ۾ وقت جي اهميت، بندگيءَ جو شعور، الله تعاليٰ سامهون عاجزي ۽ انڪساري، انساني برابري، هڪ ٻئي سان همدردي توڙي هڏڙوڪي ٿيڻ جهڙا گڻ پيدا ٿين ٿا.
- ڌيٽي لپتي ۾ حلال ۽ حرام، جائز ۽ ناجائز جو ڌيان رکڻ سان معاملن ۾ سهولت، دلي سڪون ۽ اطمينان حاصل ٿئي ٿو. معاشرو هر قسم جي بدنظمي ۽ بد تهذيبي کان محفوظ رهي ٿو.
- قرآن مجيد جي ڏنل هدايتن مطابق قائم ڪيل سماجي تعلق مضبوط، پائيدار ۽ پائپيءَ واري تعلق سان لاڳاپيل هوندا آهن ۽ والدين، مٿن مائٽن، اوڙي پاڙي، دوستن ۽ گهر ٻار سان وڻندڙ روين ذريعي ذهني سڪون ۽ مستقبل لاءِ ڏرسٽ فيصلي ڪرڻ جو حوصلو ملندو آهي.
- قرآن مجيد جي تعليم مطابق بُرين ڳالهين کان بچڻ ۽ چڱاين کي اختيار ڪرڻ سان انسان ۾ خوداعتمادي، انسانيت جي احترام ڪرڻ ۽ پاڻ کي باڪردار بنائڻ جي توفيق ملندي آهي. چڱائيءَ کي چڱو چوڻ سان سان گڏوگڏ برائيءَ کي برو سمجهڻ سان سماج بهتريءَ طرف وڌي ٿو.

قرآن مجيد جا معجزا ۽ جديد سائنس: قرآن مجيد پنهنجي اعجاز، جامع اندازِ بيان ۽ حق جي پيغام هجڻ جي اعتبار سان انسانن لاءِ معجزو آهي. قرآن مجيد جي ڪيترين ئي آيتن ۾ سائنسي

حقيقتون نهايت جامع ۽ واضح نموني بيان ٿيل آهن جن کي جديد دور جي تحقيق، کوجنا ۽ ٽيڪنالاجي جي مدد سان معلوم ڪيو ويو آهي.

• **مرج البحرين وارو معجزو:** سامونڊي علم ۽ پاڻي تي تحقيق ڪندڙ ماهرن معلوم ڪيو آهي ته ڪاري ۽ مٺي پاڻيءَ جي هڪ ٻئي سان ملڻ باوجود پاڻ ۾ نه گڏجڻ جو سبب 'پاڻيءَ جي سطح واري خاصيت' (Surface tension) آهي. جنهن ڪري درياءَ ۽ سمنڊ جو پاڻي پاڻ ۾ نه ٿو ملي. ٻنهي قسمن جا پاڻي گهٽائي سبب جدا جدا وهندا رهن ٿا. قرآن مجيد ان ڳالهه کي هن ريت بيان ڪيو آهي. **ترجمو:** ٻن دريائن (ڪاري ۽ مٺي) کي وهائين جو پاڻ ۾ گڏجي وهن ٿا. انهن ٻنهي جي وچ ۾ هڪ اوت آهي جو هڪ ٻئي تي زيادتي نه ٿا ڪن. (سورة الرحمن: آيت 19-20)

• **ڪائنات ڦهلجندڙ رهي ٿي:** ويهين صدي عيسويءَ جي شروعات تائين ڪائنات بابت سائنسدانن جو تصور هو ته 'ڪائنات هڪ خاص بناوٽ رکي ٿي ۽ ازل کان موجود آهي'. پر 1929ع ۾ مشاهداتي طور هيءَ ڳالهه پڌري ٿي ته ستارا ۽ کير ڌارائون (Milky waves) مسلسل هڪ ٻئي کان پري ٿيندا رهن ٿا. جيڪا ڳالهه ڪائنات جي مسلسل ڦهلجڻ جي حقيقت کي ثابت ڪري ٿي، جڏهن ته قرآن مجيد ڪيترا سؤ سال پهرئين اها ڳالهه هن انداز سان بيان ڪري ڇڏي آهي. **ترجمو:** ۽ آسمان کي (پنهنجيءَ) قوت سان بڻايوسون ۽ بيشڪ اسين (ان کي) وسعت ڏيون ٿا. (سورة الذاريات: آيت 47)

• **آڱرين جي پورن جا نشان (فنگر پرنٽ):** دنيا ۾ هر انسان ايسٽائين جو جاڙن ٻارن جي آڱرين جا نشان به جدا جدا هوندا آهن يعني ماڻهن جي سڃاڻپ سندن آڱرين تي ٺهيل مخفي ٻولي (ڪوڊ) ۾ محفوظ ٿيل آهي. سائنسدانن اها ڳالهه اڻويهين صدي عيسويءَ ۾ معلوم ڪئي. جڏهن ته قرآن مجيد صديون پهرئين ان جي وضاحت ڪري چڪو آهي. جيئن قرآن مجيد ۾ آهي: **ترجمو:** انسان پائيندو آهي ڇا ته سندس هڏا ڪڏهن گڏ نه ڪنداسون. هاڻو! سندس آڱرين جي پورن جي سڌي ڪرڻ تي وَسَ وارا آهيون. (سورة القيامة: آيت 3-4).

مَشَق

(الف) هيٺ ڏنل سوالن جا تفصيلي جواب لکو:

1. قرآن مجيد جي تعليمات ۽ ان جا اثرات لکو.
2. قرآن مجيد جا معجزا جديد سائنس جي روشنيءَ ۾ وضاحت ڪريو.
3. قرآن مجيد جي معجزن بابت اوهين وڌيڪ ڇا ٿا ڄاڻو؟

(ب) هيٺ ڏنل سوالن جا مختصر جواب لکيو:

1. قرآن مجيد جي لغوي ۽ اصطلاحي معنيٰ ڇا آهي؟
2. قرآن مجيد جا ڪي به پنج صفاتي نالا ۽ انهن جو مفهوم لکو؟

(ج) درست جواب جي سامهون (✓) جو نشان لڳايو:

1. لفظ 'قرآن' جي معنيٰ آهي:

(الف) پڙهڻ	(ب) ٻڌڻ
(ج) لکڻ	(د) ڳالهائڻ

2. 'الفرقان' جي لفظي معنيٰ آهي:

(الف) خاص ڪتاب	(ب) فرق ڪندڙ
(ج) وضاحت ڪندڙ	(د) نازل ڪيل

سبق ۾ ذڪر ٿيل قرآني معجزن کان علاوه ٻين معجزن بابت شاگردن کي ڄاڻ ڏني وڃي.

استادن لاءِ
هدايتون